

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA DI SẢN VĂN HÓA**

KHÔNG THỊ DUYÊN

**DI TÍCH ĐÌNH LẠC NHUẾ
(XÃ THỤY HÒA - HUYỆN YÊN PHONG - TỈNH BẮC NINH)**

**KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TÀNG HỌC
Mã số: 52320305**

Người hướng dẫn: PGS.TS NGUYỄN VĂN TIẾN

HÀ NỘI - 2015

LỜI CẢM ƠN

Sau một thời gian nghiên cứu và làm việc nghiêm túc, được sự giúp đỡ, chỉ bảo tận tình của các thầy cô giáo, tôi đã hoàn thiện bài khóa luận này.

Lời đầu tiên, tôi xin tỏ lòng biết ơn đối với các thầy giáo, cô giáo Khoa Di sản văn hóa đã tận tình giảng dạy, chỉ bảo và luôn tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong suốt thời gian dài học tập tại Khoa.

Đặc biệt, tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành và sâu sắc nhất tới PGS.TS Nguyễn Văn Tiến – người trực tiếp hướng dẫn khoa học cho tôi ngay từ khi xác định đề tài, xây dựng đề cương cho tới khi hoàn thiện bài khóa luận.

Qua đây, tôi cũng xin chân thành cảm ơn Ban quản lý di tích tỉnh Bắc Ninh, Phòng Văn hóa huyện Yên Phong, chính quyền xã Thụy Hòa cùng các cụ cao niên trong thôn Lạc Nhuế đã nhiệt tình giúp đỡ, cung cấp tư liệu, tạo điều kiện thuận lợi cho tôi tiếp cận, khảo sát di tích đình làng Lạc Nhuế và sưu tầm các nguồn tư liệu có liên quan tới đề tài khóa luận.

Do thời gian có hạn với điều kiện tư liệu còn ít, tản mạn. Đồng thời bản thân tôi cũng chưa có nhiều kinh nghiệm khi trong quá trình thực tế. Vì vậy khóa luận khó tránh khỏi nhiều thiếu sót. Kính mong nhận được sự đóng góp, chỉ bảo tận tình của các thầy cô giáo và bạn bè để khóa luận được hoàn thiện hơn.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Hà Nội, ngày tháng năm 2015

Tác giả khóa luận

Khổng Thị Duyên

MỤC LỤC

PHẦN MỞ ĐẦU	1
Chương 1: Đình Lạc Nhuế trong diễn trình lịch sử	4
1.1. Vài nét về vùng đất nơi di tích tồn tại.....	4
1.1.1. Vị trí địa lý – tên gọi di tích.....	4
1.1.2. Truyền thống văn hóa.....	7
1.1.3. Dân cư và đời sống văn hóa của dân cư.....	11
1.2. Lịch sử xây dựng và quá trình tồn tại của đình Lạc Nhuế.....	13
1.3. Sự tích các vị thần được thờ tại đình.....	15
Tiểu kết.....	21
Chương 2: Giá trị kiến trúc nghệ thuật và lễ hội đình làng Lạc Nhuế	22
2.1. Giá trị kiến trúc.....	22
2.1.1. Không gian cảnh quan.....	22
2.1.2. Bố cục mặt bằng.....	24
2.1.3. Các đơn nguyên kiến trúc.....	25
2.2. Giá trị nghệ thuật.....	29
2.2.1. Trang trí kiến trúc.....	29
2.2.2. Hệ thống di vật tiêu biểu trong di tích.....	34
2.3. Lễ hội đình làng Lạc Nhuế.....	39
2.3.1. Các ngày lễ trong năm.....	40
2.3.2. Lễ hội chính.....	43
Tiểu kết.....	56
Chương 3: Bảo tồn và phát huy giá trị di tích đình làng Lạc Nhuế	57
3.1. Thực trạng di tích đình Lạc Nhuế.....	57
3.1.1. Thực trạng kiến trúc.....	57
3.1.2. Thực trạng di vật.....	59
3.1.3. Thực trạng tổ chức lễ hội.....	59
3.2. Một số giải pháp bảo tồn di tích đình Lạc Nhuế.....	62
3.2.1. Cơ sở pháp lý.....	62

3.2.2. Các giải pháp bảo quản kiến trúc	65
3.2.3. Bảo quản các di vật trong di tích.....	68
3.2.4. Một số giải pháp về quản lý và bảo vệ di tích	69
3.3. Giải pháp bảo tồn lễ hội đình làng Lạc Nhuế	69
3.4. Khai thác và phát huy giá trị đình làng Lạc Nhuế	71
Tiểu kết	75
KẾT LUẬN	76
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	79

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Trong suốt chặng đường dài lịch sử của dân tộc Việt Nam, ở bất kì nơi đâu chúng ta đều bắt gặp những di tích lịch sử văn hóa như: đình, đền, chùa, nghề, miếu, lăng tẩm.. những di tích ấy kết tinh trí tuệ, công sức, tình cảm của con người. Đó chính là những di sản văn hóa vô cùng quý giá mà ông cha ta đã để lại cho hậu thế.

Những di tích ấy được coi như một bảo tàng sống về nghệ thuật, kiến trúc, điêu khắc và tín ngưỡng tâm linh bản địa. Thật tiếc rằng khi hậu khắc nghiệt cùng các cuộc chiến tranh cũng như những hành động không có ý thức của con người đã phá hủy biết bao di tích vì thế các di tích lịch sử văn hóa nước ta ngày càng trở lên quý hiếm. Ngày nay, trong điều kiện kinh tế xã hội phát triển không ngừng, con người không vì thế mà quên đi tất cả quá khứ. Sự tìm về với cội nguồn là một nhu cầu không thể thiếu trong đời sống tâm linh của người Việt.

Trong hệ thống di tích lịch sử văn hóa của dân tộc, ngôi đình luôn chiếm một vị trí quan trọng. Đối với mỗi làng quê Việt Nam, hình ảnh cây đa, giếng nước, sân đình đều rất đỗi thân quen với mỗi người. Đình làng đã trở thành một bộ phận không thể thiếu trong đời sống tinh thần của người Việt. Đình làng giữ vai trò là một trung tâm sinh hoạt văn hóa, tín ngưỡng, tâm linh của làng xã cổ truyền.

Việc tìm hiểu về đình làng, xác định các giá trị của nó không chỉ có ý nghĩa trong việc tìm hiểu văn hóa người Việt mà còn bổ sung nguồn tư liệu khoa học cho việc bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống trong điều kiện tự nhiên và xã hội hiện nay.

Đình Lạc Nhuế là một ngôi đình cổ, đẹp và đồ sộ, có nghệ thuật trang trí kiến trúc độc đáo cùng với rất nhiều đóng góp trong đời sống văn hóa, tinh

thần của người dân địa phương. Nội dung và giá trị nghệ thuật của ngôi đình là tài sản vô cùng quý giá mà ông cha ta đã để lại cho đến ngày nay.

Nhận thức được tầm quan trọng đó, là sinh viên được học về chuyên ngành Bảo tàng của trường Đại học Văn Hóa Hà Nội, với tấm lòng yêu quê hương đất nước, tôi đã mạnh dạn chọn đề tài “ **Di tích đình Lạc Nhuế, thôn Lạc Nhuế, xã Thụy Hòa, huyện Yên Phong, tỉnh Bắc Ninh**” làm đề tài khóa luận tốt nghiệp, hy vọng là được đóng góp một phần công sức nhỏ bé của mình vào việc bảo tồn và phát huy giá trị của di sản văn hóa.

2. Mục đích nghiên cứu

- Tìm hiểu về vùng đất, con người nơi di tích đình làng Lạc Nhuế tồn tại, làm cơ sở cho việc nghiên cứu di tích

- Từ những nguồn tư liệu có được, tìm hiểu quá trình hình thành, tồn tại của đình Lạc Nhuế từ khi xây dựng đến nay và xác định những giá trị của di tích trên hai phương diện:

+ Giá trị văn hóa vật thể: Kiến trúc và di vật

+ Giá trị văn hóa phi vật thể: Lễ hội đình làng

- Nghiên cứu thực trạng di tích, từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm bảo vệ và phát huy giá trị vốn có của di tích trong bối cảnh hiện nay

- Cung cấp thông tin cho những người quan tâm, muốn học tập, nghiên cứu, tìm hiểu về di tích đình làng Lạc Nhuế.

3. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của khóa luận là di tích đình làng Lạc Nhuế thuộc thôn Lạc Nhuế, xã Thụy Hòa, huyện Yên Phong, tỉnh Bắc Ninh.

4. Phạm vi nghiên cứu

- Phạm vi không gian: Nghiên cứu di tích đình Lạc Nhuế trong không gian lịch sử, văn hóa của làng Lạc Nhuế, xã Thụy Hòa, huyện Yên Phong, tỉnh Bắc Ninh.

- Phạm vi thời gian: Nghiên cứu di tích đình Lạc Nhuế gắn liền với quá trình hình thành, tồn tại của di tích từ khi hình thành đến nay trong phạm vi nguồn tư liệu có được.

5. Phương pháp nghiên cứu

Khóa luận sử dụng các phương pháp nghiên cứu chuyên ngành, liên ngành như: Khảo sát, điền dã, phương pháp thống kê, phân tích tổng hợp, so sánh, phương pháp liên ngành khảo cổ, sử học, mỹ thuật học, văn hóa học.

6. Bố cục khóa luận

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục, khóa luận gồm có 3 chương:

Chương I: Đình Lạc Nhuế trong diễn trình lịch sử

Chương II: Giá trị kiến trúc nghệ thuật và lễ hội đình làng Lạc Nhuế

Chương III: Bảo tồn và phát huy giá trị di tích đình làng Lạc Nhuế

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đào Duy Anh (1993), *Việt Nam văn hóa sử cương*, TP. Hồ Chí Minh.
2. Toan Ánh (2000), *Việt Nam phong tục*, Nxb Văn hóa thông tin, Hà Nội.
3. Trần Lâm Biền (2003), *Lịch sử mỹ thuật Việt Nam*, Trường Đại học Văn Hóa Hà Nội, Hà Nội.
4. Hoàng Quốc Hải (2000), *Văn hóa phong tục*. Nxb Văn Hóa Thông Tin, Hà Nội.
5. Đỗ Huy (1996), *Văn Hóa Mới Việt Nam sự thống nhất và đa dạng*. Nxb Khoa Học Xã Hội, Hà Nội.
6. Khuyết danh (1960), *Việt sử lược*, Nxb Thuận Hóa – Huế.
7. Nguyễn Thừa Hỷ (2010), *Văn hóa Việt Nam truyền thống – một góc nhìn*, Nxb Thông tin và truyền thông, Hà Nội.
8. Ngô Vĩ Liễn (2001), *Tên làng xã và các tỉnh địa dư Bắc Kỳ*, Nxb Hà Nội.
9. Nhiều tác giả (1993), *Đại Việt sử ký toàn thư*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
10. Nhiều tác giả (2000), *Kho tàng lễ hội cổ truyền Việt Nam*, Nxb Văn hóa dân tộc, Tạp chí văn hóa nghệ thuật, Hà Nội
11. Nhiều tác giả, *Một số vấn đề về hát quan họ*(2000), Nxb Trung tâm Văn hóa Quan họ Bắc Ninh.
12. Phương Anh, Thanh Hương, *Hà Bắc ngàn năm văn hiến* (1973), Nxb Ty văn hóa Hà Bắc.
13. Quốc hội (2013), *Luật di sản văn hóa năm 2001 sửa đổi, bổ sung năm 2009 và văn bản hướng dẫn thi hành*. Nxb Chính Trị Quốc Gia, Hà Nội.
14. Quốc sử quán triều Nguyễn (2006), *Đại Nam Nhất Thống Chí*, Nxb Thuận Hóa – Huế.
15. Viện văn hóa dân gian (1992). *Lễ Hội cổ truyền*. Nxb khoa học xã hội – Hà Nội, Hà Nội.
16. Hà Văn Tấn, Nguyễn Văn Cự (1998), *Đình Việt Nam*, Nxb Thành phố Hồ Chí Minh.

17. Ngô Đức Thịnh (1993), *Những giá trị văn hóa của lễ hội cổ truyền và nhu cầu của xã hội hiện đại*. Nxb Khoa Học Xã Hội, Hà Nội.
18. Ngô Đức Thịnh (2004). *Về tín ngưỡng lễ hội cổ truyền*. Nxb Văn hóa - Thông tin, Hà Nội.
19. Nguyễn Trãi (1960), *Ức – Trai di tập Dư địa chí*, Nxb Sử học.
20. Viện văn hóa dân gian (1992). *Lễ Hội cổ truyền*. Nxb khoa học xã hội – Hà Nội, Hà Nội.
21. Lê Trung Vũ (1992), *Lễ hội cổ truyền*. Nxb khoa học xã hội Hà Nội, Hà Nội.